Lietas arhīva Nr. A42-01074-20/26
ECLI:LV:ADRJRIT:2020:0420.A420291419.2.S

ADMINISTRATĪVĀ RAJONA TIESA
RĪGAS TIESU NAMS

S P R I E D U
LATVIJAS TAUTAS VĀRDĀ

Rīgā 2020. gada 20. aprīlī

Administratīvā rajona tiesa šādā sastāvā:
tiesnesis Romāns Dončenko,

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta pēc SIA „Vintras" pieteikuma par Satiksmes ministrijas 2019. gada 4. novembra lēmuma Nr. 03-02/3308 atcelšanu.

Aprakstošā daļa

[1] Pieteicēja SIA „Vintras" apmāca transportlīdzekļu vadītājus. Nodarbinātības valsts aģentūras (turpmāk – aģentūra) un valsts akciju sabiedrības „Ceļu satiksmes drošības direkcija" (turpmāk – CSDD) darbinieki konstatēja pārkāpumus transportlīdzekļu vadītāju apmācības procesā, un ar CSDD Transportlīdzekļu vadītāju apmācības procesa kontroles komisijas (turpmāk – komisija) 2019. gada 26. augusta lēmumu (protokols Nr. 4/2019) (turpmāk – sākotnējais lēmums) nolemts atņemt pieteicējai agrāk izsniegtās mācību kartes (dokumentus, kas dod tiesības apmācīt tajos norādīto kategoriju transportlīdzekļu vadītājus konkrētās mācību telpās un kas apliecina, ka mācību telpas atbilst noteiktajām prasībām).
Pieteicēja minēto lēmumu apstrīdēja augstākā iestādē.

[2] Ar Satiksmes ministrijas (turpmāk – ministrija) 2019. gada 4. novembra lēmumu (turpmāk arī – Lēmums) sākotnējais lēmums atstāts negrozīts. Lēmums pamatots ar turpmāk minētajiem argumentiem.
[2.1] CSDD jau iepriekš bija konstatējusi pārkāpumus pieteicējas veiktajā transportlīdzekļu vadītāju apmācības procesā. CSDD veiktajās papildu pārbaudēs konstatēts, ka iepriekš izteiktie aizrādījumi nav ņemti vērā un pieteicējas rīcība nav mainījusies. Pieteicēja nav veikusi apmācības saskaņā ar nodarbību grafiku, nav pārliecinājusies par apmācāmo personu identitāti.
[2.2] Atbilstoši Ministru kabineta 2010. gada 13. aprīļa noteikumu Nr. 358 „Noteikumi par transportlīdzekļu vadītāju apmācību un transportlīdzekļu vadītāju apmācības programmām" (turpmāk – noteikumi Nr. 358) 14. punktam CSDD lemj par mācību kartes vai visu mācību karšu atņemšanu, iestājoties kādam no šā punkta apakšpunktos paredzētajiem gadījumiem, nevis visiem uzskaitītajiem gadījumiem.
[2.3] Lēmums par mācību karšu atņemšanu ir satura izvēles administratīvais akts. Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 65. panta trešajai daļai tas tiek izdots gadījumā, kad piemērojamā tiesību normā noteikts, ka administratīvais akts izdodams, bet nav noteikts tā konkrēts saturs. Tādējādi CSDD, konstatējot, ka pieteicēja atkārtoti pārkāpj noteikumu Nr. 358 prasības, bija pienākums lemt par mācību kartes vai mācību karšu atņemšanu.
[2.4] Apmācāmo sekmības rādītājs nav atbildību mīkstinošs apstāklis, vērtējot pieteicējas pieļautos normatīvo aktu pārkāpumus apmācību procesā.
[2.5] Sākotnējā lēmumā ir norādīti gan konkrēti pārkāpumi, gan pārkāptās normatīvo aktu normas, gan atsauces uz iepriekšējos lēmumos konstatētajiem pārkāpumiem, tādējādi konstatējot atkārtotus noteikumu Nr. 358 pārkāpumus.
[2.6] Pieteicēja, slēdzot līgumu ar apmācāmo personu, nav uzskatījusi par vajadzīgu pārliecināties par personas identitāti, lūdzot uzrādīt personu apliecinošu dokumentu. Šāda pieteicējas rīcība liecina par to, ka apmācību iespējams pabeigt arī personām, kuras apmeklējušas nodarbības tikai daļēji vai vispār tās nav apmeklējušas.
[2.7] Ministrijas kompetencē neietilpst aģentūras darbības kontrole vai darba organizācija, līdz ar to nav iespējams komentēt pieteicējas minēto par aģentūras veikto pārbaužu norises kārtību. Ministrija vadījusies no faktiem un informācijas, kas ir administratīvās lietas materiālos.
[2.8] Ministrijas ieskatā lieta jāvērtē kopumā. Sākotnējo lēmumu nevar attiecināt tikai uz pēdējiem konstatētajiem pārkāpumiem. Sākotnējais lēmums pieņemts, ņemot vērā visus pieteicējas pieļautos pārkāpumus, kas kopumā ļauj secināt, ka visu iepriekš ierobežojošo ietekmēšanas līdzekļu piemērošana pieteicējai nav sasniegusi mērķi un nav bijusi efektīva. Līdz ar to, konstatējot atkārtotus pārkāpumus, CSDD pamatoti lēmusi par galējā ietekmēšanas līdzekļa piemērošanu – visu mācību karšu atņemšanu.
[2.9] Konstatētie pārkāpumi liecina par apzinātu pieteicējas rīcību, lai apietu pastāvošo normatīvo regulējumu. Tādējādi tiek kropļota konkurence un radīta nevienlīdzīga situācija starp komersantiem transportlīdzekļu vadītāju apmācības jomā, jo tie, kas ievēro noteikumu Nr. 358 prasības, tiek nostādīti nelabvēlīgākos apstākļos attiecībā pret pieteicēju, kas padara savu pakalpojumu konkurētspējīgāku. Turklāt šāda prakse arī rada apdraudējumu

ceļu satiksmes drošībai.

[3] Pieteicēja vērsusies administratīvajā tiesā ar pieteikumu par Lēmuma atcelšanu. Pieteikums pamatots ar turpmāk minētajiem apsvērumiem.

[3.1] Ministrija nav izvērtējusi pieteicējas apstrīdēšanas iesniegumu pēc būtības, ignorējusi tajā norādītos argumentus, aizstājot to ar notikumu atstāstu atbilstoši CSDD interpretācijai.

[3.2] Par CSDD konstatēto pārkāpumu – neidentificētas personas piedalīšanos apmācībā –pieteicēja norāda, ka tai nav pietiekamu iespēju pārliecināties par trešo personu identitāti, piemēram, pēc Reģistrā esošās personas fotogrāfijas. Pēc informācijas saņemšanas no kompetentās iestādes pieteicēja atskaitījusi [neidentificēto] kursantu. Pieteicējas ieskatā ir jāievēro princips, ka saprātīga persona godprātīgi ievēro likuma prasības, nevis katra persona jāpakļauj pieņēmumam, ka likuma norma tiks pārkāpta. Līdz ar to konkrētajā gadījumā vaina nepamatoti un nesamērīgi tiek uzlikta apmācības vadītājam.

[3.3] Otru CSDD konstatēto pārkāpumu – nenotikušajām teorētiskās un braukšanas apmācības nodarbībām – pieteicēja skaidro ar iepriekš neparedzētiem apstākļiem. Nodarbību grafika izmaiņas liecina par pieteicējas pretimnākošu attieksmi, jo apmācāmajiem ir savi darba plāni, ģimenes un veselības problēmas, neparedzētas situācijas. Jo vairāk apmācāmo, jo lielāka iespēja šādiem iepriekš neparedzamiem apstākļiem. Pieteicēja vienmēr ir sadarbojusies un nav slēpusi faktus vai informāciju no kontrolējošajām institūcijām. Katrs domstarpību gadījums ir izskaidrots. Pieteicējas ieskatā nav neviena fakta, ka nebūtu notikusi kāda teorētisko vai braukšanas apmācību nodarbība. Izmaiņas nodarbību grafikos tika saskaņotas ar aģentūras nodaļām, kuras ievada izmaiņas sistēmā trīs dienu laikā. Līdz ar to pieteicēja savu pienākumu bija izpildījusi, bet aģentūras centrālajai administrācijai par to nebija informācijas vēl vairākas dienas.

[3.4] Ministrija, pieņemot Lēmumu, pārkāpusi objektīvās izmeklēšanas un tiesiskās paļāvības principu.

[4] Ministrija paskaidrojumā tiesai norādījusi, ka pieteikumu neatzīst un lūdz to noraidīt, pamatojoties uz Lēmumā minēto argumentāciju.

[5] Pieteicēja nav lūgusi tiesu izskatīt lietu mutvārdu procesā tiesas sēdē, tādēļ saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 112.[1] panta pirmajā un ceturtajā daļā noteikto tiesa izskata lietu rakstveida procesā.

Motīvu daļa

[6] Lietā ir strīds par to, vai pieteicējai pamatoti tikušas atņemtas mācību kartes.

[7] Saskaņā ar Noteikumu Nr. 358 14. punktu par mācību kartes vai visu mācību karšu atņemšanu CSDD lemj, ja: 1) saņemts valsts institūcijas pieprasījums par mācību kartes vai visu mācību karšu atņemšanu, jo autoskola neievēro normatīvajos aktos par patērētāju tiesību aizsardzību vai nodokļiem (nodevām) noteiktās prasības; 2) rupji vai atkārtoti pārkāptas šo noteikumu vai transportlīdzekļu vadīšanas tiesību iegūšanu reglamentējošo normatīvo aktu prasības; 3) sešu kalendāra mēnešu laikā transportlīdzekļu vadītāja kvalifikācijas iegūšanas teorētisko eksāmenu pirmajā reizē nokārto mazāk par 75 % autoskolas apmācīto personu vai vadīšanas eksāmenu – attiecīgi mazāk par 50 %.

Kā redzams no normas tiesiskā sastāva, pastāv trīs alternatīvas pazīmes, kas nepieciešamas, lai iestātos šajā tiesību normā paredzētās sekas. Tas nozīmē, ka pietiek vismaz ar vienu no iepriekš minētajiem trim gadījumiem, lai CSDD būtu pamats lemt par mācību kartes vai visu mācību karšu atņemšanu.

[8] Izskatāmajā gadījumā CSDD atsaukusies uz noteikumu Nr. 358 14.2. apakšpunktu. Līdz ar to tiesai vispirms jāpārliecinās, vai ir pamatoti ticis konstatēts, ka pieteicēja pārkāpusi šo noteikumu vai transportlīdzekļu vadīšanas tiesību iegūšanu reglamentējošo normatīvo aktu prasības, un secīgi, vai konstatētais pārkāpums ir bijis rupjš vai atkārtots.

[9] No lietas materiāliem izriet, ka pieteicējas darbībā konstatēti turpmāk minētie pārkāpumi.

[9.1] 2019. gada 20. jūnijā konstatēts, ka pieteicējas autoskolā Ezera ielā 3A, Balvos, nodarbībā apmācāmā kursanta vietā piedalās neidentificēta persona (*lietas 36. lapa*).

[9.2] 2019. gada 10. jūlijā plkst. 16.16 konstatēts, ka pieteicējas autoskolā Ezera ielā 3A, Balvos, nav notikusi teorētiskās apmācības nodarbība saskaņā ar aģentūrai iepriekš iesniegto grafiku (*lietas 29.?30. lapa*).

[9.3] 2019. gada 11. jūlijā konstatēts, ka pieteicējas autoskolā Parka ielā 2, Gulbenē, nav notikusi braukšanas apmācības nodarbība, kurai saskaņā ar aģentūrai iepriekš iesniegto grafiku bija jānotiek minētajā datumā no plkst. 9.30 līdz 11.00 (*lietas 31. un 32. lapa*).

[9.4] 2019. gada 1. augustā konstatēts, ka pieteicējas autoskolā Sesku ielā 72, Rīgā, trim apmācāmajām personām nav notikušas braukšanas apmācības nodarbības, kurām saskaņā ar aģentūrai iepriekš iesniegto grafiku bija jānotiek minētajā datumā plkst. 11.00, 12.30 un 14.00 (*lietas 33. lapa*).

[10] Tiesa konstatē, ka pieteicēja nav apšaubījusi konstatētos faktus pēc būtības, taču ir norādījusi, ka tie ir tikuši novērtēti, neņemot vērā dažādos objektīvos un subjektīvos apstākļus.

[11] Turpmāk tiesa pārbaudīs pieteicējas iebildumus pret konstatētā pārkāpuma, apmācībās piedaloties neidentificētai personai, izvērtējumu.

Tiesa konstatē, ka noteikumi Nr. 358 ir izdoti, ievērojot Ceļu satiksmes likuma 22. panta ceturtajā daļā ietverto deleģējumu. Tādēļ noteikumu Nr. 358 mērķim ir jābūt saskanīgam ar Ceļu satiksmes likuma mērķi, kas definēts šā likuma 2. pantā, tas ir, tostarp noteikt ceļu satiksmes norises un ceļu satiksmes drošības organizatoriskos un tiesiskos pamatus Latvijā, lai aizsargātu cilvēku dzīvību un veselību, vidi, kā arī fiziskajām un juridiskajām personām piederošo mantu. Līdz ar to secināms, ka transportlīdzekļu vadītāju apmācībai ir jābūt organizētai un nodrošinātai tā, lai tā būtu saskanīga ar iepriekš minēto mērķi. Šajā kontekstā nevar būt šaubu, ka prasība tam, lai ceļu satiksmē piedalītos tikai tāds transportlīdzekļa vadītājs, kurš ir izgājis apmācību kursu un nokārtojis attiecīgos pārbaudījumus, ir vērsta uz cilvēku dzīvības un veselības aizsardzību. Tādēļ ir pašsaprotami, ka personai, kura pretendē uz transportlīdzekļu vadīšanas tiesību iegūšanu, apmācību procesā ir jāpiedalās personīgi. No tā izriet arī vadītāju apmācības veicēja pienākums pārliecināties, ka mācību procesā ņem dalību tieši tā persona, ar kuru ir bijis noslēgts attiecīgais līgums.

Tiesas ieskatā nav pamatoti pieteicējas apsvērumi par to, ka tai nav pietiekamu iespēju pārliecināties par apmācāmo personu identitāti. Vispirms jāatgādina, ka atbilstoši noteikumu Nr. 358 36. punktam apmācību veic, pamatojoties uz rakstisku līgumu, kurš pirms apmācības uzsākšanas noslēgts starp apmācāmo personu un autoskolu un kurā tiek atspoguļoti būtiskākie apmācības nosacījumi. Tiesa uzskata, ka pārliecināties par personas identitāti, ar kuru tiek noslēgts līgums, lūdzot viņam uzrādīt personu apliecinošu dokumentu, ir normāla un pašsaprotama prakse. Komersants, kurš nodrošina

vadītāju apmācību, nav ierobežots minētajā līgumā arī iekļaut tādus nosacījumus, kas reglamentē kārtību, kādā pasniedzējs un instruktors var pārliecināties par apmācāmo personu identitāti. Pieteicējai, ja tai ir bijušas šaubas, ka kāda no prasībām potenciāli varētu pārkāpt apmācāmo personu tiesības uz privātuma vai datu aizsardzību, varēja vērsties kompetentajās iestādēs, piemēram, Datu valsts inspekcijā, un lūgt atbilstošu skaidrojumu. No pieteicējas argumentācijas neizriet, ka pieteicēja šādi būtu rīkojusies. Līdz ar to tiesa uzskata, ka pieteicēja nevar attaisnot neidentificētas personas piedalīšanos mācību procesā, uzdodoties par citu personu, ar šaubām par citu apmācāmo nesamērīgu kontroli. Apstāklis, ka attiecīgā persona sākotnēji bija pieteikusi dalību apmācībās telefoniski (*sk. pieteicējas 2019. gada 25. jūnija paskaidrojumu CSDD, lietas 38. lapa*), neliedza pieteicējai pārliecināties par šīs personas identitāti vismaz līguma parakstīšanas brīdī.

[12] Attiecībā uz pieteicējas skaidrojumiem sakarā ar nenotikušajām nodarbībām tiesa norāda turpmāk minēto.

Saskaņā ar noteikumu Nr. 358 36. punktā noteikto nodarbību grafikam ir jābūt atspoguļotam rakstiskajā līgumā, kas tiek noslēgts pirms apmācības uzsākšanas starp apmācāmo personu un autoskolu.

Minēto noteikumu 39. punkts paredz, ka izmaiņas reģistrētas mācību grupas nodarbību grafikā veic darbdienās no plkst. 8.00 līdz 17.00.

Savukārt saskaņā ar minēto noteikumu 43. punktu, ja tiek mainīts teorētisko priekšmetu nodarbību grafiks vai pasniedzēji, informāciju par izmaiņām autoskola Reģistrā ievada līdz konkrētās nodarbības sākumam.

Aplūkojot minētās tiesību normas sistēmiski, tiesa secina, ka nodarbību grafikam un tā ievērošanai tiek piešķirta būtiska nozīme apmācību procesā. Noteikumu Nr. 358 normas nepieļauj patvaļīgas atkāpes no Reģistrā reģistrētā nodarbību grafika un apmācību norisi ārpus tā.

Pieteicēja skaidrojusi, ka nodarbības 2019. gada 10. jūlijā nenotika, jo pēc kursantu lūguma tās tika pārceltas uz nākamās dienas rītu, bet 2019. gada 1. augusta nodarbības diviem kursantiem tika pārceltas uz nākamo dienu pēkšņi radušos tehnisku iemeslu dēļ, vienam kursantam – pēc viņa lūguma ģimenes apstākļu dēļ. Vispirms norādāms, ka saskaņā ar iepriekš pieminēto noteikumu Nr. 358 36. punktu nodarbību grafikam ir jābūt iekļautam līgumā starp apmācāmo personu un autoskolu, un tas nozīmē, ka apmācāmajām personām tas ir zināms, jau uzsākot mācību kursu. Apmācāmajām personām ir jāpieliek visas pūles, lai ievērotu nodarbību grafiku, un tām nav tiesību pieprasīt izdarīt tajā korekcijas vienīgi pēc savām subjektīvajām vēlmēm. Tomēr, ja objektīvi apstākļi liedz nodarbību norisi vai ievērojamas apmācāmo daļas piedalīšanos tajā, autoskolai ir iespējams tās pārcelt, taču visām izmaiņām ir jābūt savlaicīgi un pienācīgi reģistrētām. Izvērtējot lietā esošo informāciju, tiesa nekonstatē, ka pieteicējai bija pastāvējuši objektīvi šķēršļi tam, lai minētās izmaiņas nodarbību grafikā tiktu savlaicīgi reģistrētas. Ievērojot minēto, tiesai nav pamata izdarīt citādu secinājumu, ka pieļautie pārkāpumi saistībā ar nenotikušajām nodarbībām ir vien pašas pieteicējas bezatbildīgas rīcības rezultāts.

[13] Lietā nav strīda par to, ka pieteicējas darbībā noteikumu Nr. 358 pārkāpumi tikuši konstatēti atkārtoti. Pieteicējai 2018. gadā ir bijis izteikts brīdinājums, kā arī uz laiku no 2018. gada 29. novembra līdz 2019. gada 28. maijam, tas ir, uz sešiem mēnešiem ir tikusi apturēta mācību karšu darbība.

[14] Pieteicēja uzskata, ka visu mācību karšu atņemšana, kas ir pati bargākā noteikumos Nr. 358 paredzētā tiesiskā sankcija, izskatāmajā gadījumā ir bijusi netaisnīga un nesamērīga.

Turpmāk minēto apsvērumu dēļ tiesa tam nepiekrīt.

Tiesa uzskata, ka pieteicējai, kurai jau iepriekš tika piemēroti noteikumos Nr. 358 paredzētie ietekmēšanas līdzekļi par konstatētajiem pārkāpumiem, bija jāpārskata sava līdzšinējā prakse un bija jābūt īpaši rūpīgai un vērīgai attiecībā uz to, lai turpmāki pārkāpumi tās darbībā netiktu pieļauti. Pieteicējai to panākt nav izdevies, turklāt atkārtotie pārkāpumi atklājušies jau pavisam neilgu laiku pēc tam, kad pieteicējai bijusi atjaunota mācību karšu darbība pēc tās apturēšanas uz sešiem mēnešiem.

Turklāt samērā īsā laika posmā konstatēts nevis viens, bet vairāki, kopumā četri, pārkāpumi. Ja par katra no konstatētajiem pārkāpumiem smagumu un individuālajiem apstākļiem vēl varētu diskutēt, tad šo pārkāpumu skaits pats par sevi precīzi raksturo CSDD secinājumu, ka pieteicējas autoskolā nav kārtības. Tas savukārt, tiesas ieskatā, nonāk konfliktā ar šā sprieduma 11. punktā analizēto uz izskatāmo situāciju attiecināmo tiesību normu mērķi aizsargāt cilvēku dzīvību un veselību, vidi, personām piederošo mantu, jo pienācīgi nesagatavotu personu pielaišana kārtot transportlīdzekļu vadītāja kvalifikācijas iegūšanas eksāmenu satur risku, ka gala rezultātā transportlīdzekļu vadīšanas tiesības var iegūt personas, kuru patiesās zināšanas un iemaņas var izrādīties nepietiekamas drošai satiksmei.

[15] Pieteicēja norādījusi savā pieteikumā uz objektīvās izmeklēšanas un tiesiskās paļāvības principu pārkāpumu. Tomēr pieteicēja tuvāk nav paskaidrojusi, kā konkrēti šo principu pārkāpumi ir izpaudušies. Tiesai no pieteikuma nav skaidrs, kādi objektīvi apstākļi, pieteicējas ieskatā, iestādē nav tikuši noskaidroti. Tāpat nav saprotams, par kādu tieši aizsardzības vērtu paļāvību šajā gadījumā ir runa. Tādēļ minētais pieteicējas arguments ir vērtējams kā deklaratīvs un pēc būtības nav pārbaudāms.

[16] Apkopojot visu iepriekš secināto, tiesa atzīst, ka Lēmums ir tiesisks. Tādēļ pieteicējas pieteikums ir jānoraida.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 251. panta sesto daļu, tiesa

nosprieda

noraidīt SIA „Vintras" pieteikumu par Satiksmes ministrijas 2019. gada 4. novembra lēmuma Nr. 03-02/3308 atcelšanu.

Spriedumu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot apelācijas sūdzību Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu namā.